

Komentar in karta: 1/52 SLA V049 'pljuča'

Karmen Kenda-Jež

1. Gradivo

Za pomen 'parni organ v prsni votlini, ki omogoča dihanje', knj. *pljuča (ú)*, povsod prevladuje leksem *pljuča*, z izjemo zahodnega roba, kjer je prišlo do prevzema besed iz italijanskih oz. furlanskih govorov – *polmoni/polmonovi* v rezijanščini in terščini ter *koradela/koradelo* v istrskih govorih. V severnopohorsko-remšniškem narečju dvakrat nastopa besedna zveza *beli drob*, v rezijanski točki T059 pa je ohranjena zveza *te bele jetre*.

Pri poimenovanjih notranjih organov v gradivu za SLA zaradi odsotnosti pomenskih razlag ni mogoče vedno z gotovostjo trditi, da so zapisovalci beležili samo imena za človeške, ne pa tudi za živalske organe, brez ponovnega anketiranja pa jih tudi ni mogoče brez zadržka izločiti (prim. npr. slovarsko gradivo v Jakomin 1995: *kora 'djelo 'svinjska pljuča': pol'muene 'človeška pljuča'*, in drugi leksem v T118). Leksem *pljuče* ima v T002 oznako zastarelo.

2. Morfološka analiza

pljuča < **pľuġ-a* 'pljuča' (*ġ* → *k* v T070–T073, T076, T095, T161, T164, T166; // → *j* v T388, T391, T397, T399, T404 (prim. Ramovš 1924: 174))

pljuče < **pľuġ-ġ* (*ġ* → *k* v T069, T158, T160, T161, T163; // → *j* v T365 (prim. Ramovš 1924: 174); // → *p* v T353 (prim. Ramovš 1924: 187))

pljuči < **pľuġ-i*

pljučo < **pľuġ-o* (*ġ* → *k* v T089–T090)

(ta) beli drob < (**t-ɓ*) *běl-ɓ-j-ɓ drob-ɓ* ← (**t-ɓ* 'ta') + **běl-ɓ* 'bel' + **drob-ɓ* 'majhni, drobni telesni organi'

te bele jetra < **t-ġ běl-ġ jętr-a* 'jetra' ← **t-ɓ* 'ta' + **běl-ɓ* 'bel' + **jętr-a* 'jetra'

lungen < *(*lungen*)-∅ ← nem. *Lungen* 'pljuča'

polmoni < *(*polmon*)-i ← trž. it. *polmon*, furl. *polmon* 'pljuča', it. *polmone* 'pljuča'

polmonovi < *(*polmon*)-ov-i

koradela < *(*koradel*)-a ← trž. it. *coradela* 'drobovje, drobovina', furl. *coradele* 'živalska drobovina, zlasti pljuča'

koradelo < *(*koradel*)-o ← trž. it. *coradela* 'drobovje, drobovina', furl. *coradele* 'živalska drobovina, zlasti pljuča'